

De erfbelasting

Het erf- en huwelijksvermogensrecht anno 2019

Now, for tomorrow

 bakertilly

SINDS 1 SEPTEMBER 2018 ZIJN ZOWEL DE (VLAAMSE) ERF-BELASTINGEN ALS HET ERF- EN HUWELIJKSVERMOGENSRECHT GRONDIG GEWIJZIGD.

Graag zetten wij de belangrijkste wijzigingen en aandachtspunten voor u op een rijtje.

A. De Vlaamse erfbelastingen

In onze [nieuwsbrief van 22 maart 2018](#) werd reeds verwezen naar "de verlaging van de Vlaamse erfbelastingen".

Volgende wijzigingen zijn in werking getreden op 1 september 2018:

1. De langstlevende partner geniet een vrijstelling aan erfbelasting op de eerste schijf van 50.000 EUR roerend vermogen, bovenop de reeds bestaande vrijstelling voor de gezinswoning. Deze vrijstelling geldt zowel voor gehuwden als wettelijk samenwonenden⁽¹⁾, en is onder bepaalde voorwaarden ook van toepassing voor feitelijk samenwonenden⁽²⁾.
2. Een kind jonger dan 21 jaar die beide ouders verliest geniet voortaan een vrijstelling op de eerste schijf van 75.000 EUR aan roerend vermogen én een volledige vrijstelling voor de verkrijging van (een deel van) de gezinswoning.
3. De tarieven erfbelasting werden aangepast, zowel in de 'zijlijn' (broers en zussen) als voor 'anderen' (vreemden). Het tarief van 65 procent is weggefallen. Er is een nieuw tarief van 25% voor erfenissen tot 35.000 EUR en voor erfenissen vanaf 75.000 EUR is sinds kort 55% (i.p.v. 65%) erfbelasting van verschuldigd. Het tarief in rechte lijn (3%-9%-27%) is niet gewijzigd.
4. Eind 2017 al werd beslist het fiscale nadeel van de erfenissprong, waarbij kleinkinderen rechtstreeks van hun grootouders erven, weg te werken. Wie erft van zijn ouders kan de erfenis verwerpen ten voordele van de eigen kinderen. Hierdoor wordt dubbele erfbelasting vermeden. De erfenis kan ook worden aanvaard, en een deel van de erfenis kan binnen het jaar na het overlijden bij notariële akte worden (door) geschonken aan de kinderen.
5. Voor schenkingen vanaf 1 september 2018 met voorbehoud van vruchtgebruik zijn de fiscale spelregels gewijzigd in die zin dat het wettelijk toegekend (opvolgend) vruchtgebruik wordt belast in de erfbelasting (zie verder).

⁽¹⁾Om wettelijk samen te wonen moet door de samenwonenden een verklaring afgelegd worden voor de ambtenaar van de Burgerlijke Stand van de gemeente waar zij samen wonen. De langstlevende wettelijk samenwonende partner erft automatisch het vruchtgebruik op de gezinswoning en de inboedel wanneer zijn partner overlijdt. Indien zij meer (of minder) van elkaar willen erven, moeten zij de nodige stappen ondernemen (testament). Op vlak van tarieven erfbelasting worden zij gelijkgesteld met gehuwden.

B. Het nieuwe erfrecht

Het 'nieuwe erfrecht' is in voege getreden op 1 september 2018. Deze nieuwe regeling is in principe ook van toepassing op de reeds bestaande plannings.

Het erfrecht bepaalt wie wat krijgt uit de nalatenschap. Is niets geregeld bij leven, hetzij via huwelijkscontract hetzij via testament, dan geldt de wettelijke regeling.

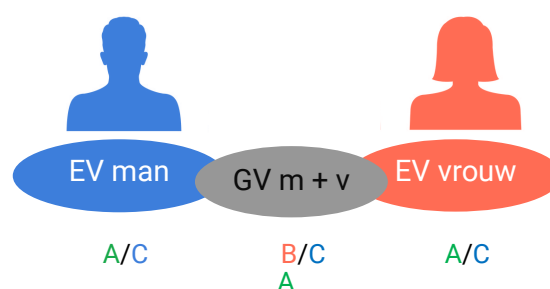
Hierbij de, naar onze mening, belangrijkste wijzigingen van kracht sinds 1 september 2018:

a) De reserve en het beschikbaar deel

Op basis van het nieuwe erfrecht heeft iedereen meer vrijheid om zijn erfenis naar wens te verdelen. De minimale reserve blijft bestaan, maar wordt herleid tot de helft van de nalatenschap. Dit betekent dat u altijd over de helft van uw nalatenschap vrij kan beschikken, ongeacht het aantal reservataire erfgenamen. Deze wijziging biedt onder andere meer perspectieven naar de plannings voor nieuw samengestelde gezinnen.

Bij kinderloze koppels kwam in het verleden een deel van de nalatenschap zonder meer toe aan de ouders. Deze wettelijke reserve van de ouders werd ingevolge het nieuwe erfrecht afgeschaft, en vervangen door een onderhoudsvordering.

Wat betekent dit nu concreet bij een overlijden ZONDER afstammelingen?

⁽²⁾Feitelijk samenwonenden zijn voor het erfrecht 'vreemden' voor elkaar. Dit betekent dat de samenwonende partner enkel erft als de overledene dit in zijn testament heeft bepaald, en anders niet. Op vlak van erfbelasting geldt een gelijkstelling met wettelijk samenwonenden en gehuwden wanneer sprake is van minstens één jaar feitelijk samenwonen en een gemeenschappelijke huishouding wordt gevoerd. Zij kunnen ook genieten van een vrijstelling voor de gezinswoning wanneer zij op moment van overlijden minstens drie jaar ononderbroken hebben samengewoond en een gemeenschappelijk huishouding hebben gevoerd.

- Scheiding van goederen (A): de langstlevende partner erft het vruchtgebruik van het eigen vermogen - de (nabije) familie van de overledene erft de blote eigendom - en de langstlevende erft bovendien de volle eigendom met betrekking tot het onverdeeld deel dat exclusief tussen de echtgenoten in onverdeeldheid bestaat (vb. de gezinswoning die gezamenlijk werd aangekocht).
- Stelsel van algehele gemeenschap (B): de langstlevende erft het gemeenschappelijk vermogen in volle eigendom
- Wettelijk stelsel (C): de langstlevende partner erft het vruchtgebruik van het eigen vermogen, en de (nabije) familie van de overledene de blote eigendom. Het deel van het gemeenschappelijk vermogen erft de langstlevende in volle eigendom.

Samenwonenden moeten zelf actie ondernemen als zij wensen dat de samenwonende partner erft (zie infra).

- b) Afspraken over nog niet opengevallen nalatenschappen

Ondanks het feit dat het verbod om afspraken te maken over niet opengevallen nalatenschappen het basisprincipe blijft, werd middels het nieuwe erfrecht toch in uitzonderingen voorzien. Het nieuwe erfrecht biedt de mogelijkheid om, onder strikte vormvereisten, een erfovereenkomst te maken over de eigen nalatenschap. In situaties waar de sfeer tussen ouders en kinderen optimaal is, maar de ouders vrezen dat bij overlijden van de "mater/pater familias" ruzie ontstaat tussen de erfgenamen over de nalatenschap, kan een voorafgaand akkoord tijdens het leven voor de ouders voor heel wat gemoedsrust zorgen. De erfgenamen moeten wel bereid zijn allen mee te tekenen.

Daarnaast is er een mogelijkheid om punctuele erfovereenkomsten te sluiten wat voor een bedrijfsleider met actieve en niet actieve kinderen binnen een familiebedrijf mogelijkheden biedt om tijdens het leven een sluitende regeling uit te werken met de kinderen.

Denken we maar aan de hypothese waar aan het actieve kind aandelen worden geschonken en aan de niet actieve kinderen een som geld. De niet actieve kinderen kunnen reeds instemmen dat bij het bepalen van de geldsom die zij ontvangen rekening wordt gehouden met het feit dat het actieve kind binnen de vennootschap zelf jaren heeft bijgedragen aan de waarde van het bedrijf.

- c) Waardering schenkingen

Oude erfrecht: de waarde van de schenking voor liquide middelen werd vastgeklekt op de

dag van de schenking en voor onroerende goederen op de dag van het overlijden. Dit leidde tot scheeftrekkingen wanneer aan het ene kind een onroerend goed en aan het andere kind een geldsom werd geschonken.

Sinds 1 september 2018: de waarde van de schenking wordt vastgeklekt op de dag van de schenking, ongeacht het type schenking (mits indexatie tot aan de dag van het overlijden). Er wordt weliswaar een uitzondering gemaakt voor schenkingen met voorbehoud van vruchtgebruik. Deze zullen nog steeds gewaardeerd worden op de dag van het overlijden (tenzij aan het vruchtgebruik wordt verzaakt).

- d) Inkorting niet langer in natura, maar in waarde

Hierboven werd reeds verwezen naar de reserve en het beschikbaar deel (deel waarover u vrij kan beslissen aan wie u dit nalaat). Ondanks het feit dat het beschikbaar deel sinds kort werd vastgelegd op 50% van de nalatenschap – bij aanwezigheid van kinderen - kunnen er toch situaties ontstaan waarbij u aan een erfgenaam of legataris teveel zou schenken tijdens uw leven of zou nalaten middels testament. In dit geval kunnen de reservataire erfgenamen stappen ondernemen om het deel waarop zij recht hadden, op te eisen. In het vakjargon noemt men dit "inkorting vragen". Zo kan het gebeuren dat iemand middels schenking of testament een onroerend goed wordt toegewezen maar bij overlijden blijkt dat naast dit onroerend goed te weinig (andere) middelen in de nalatenschap aanwezig zijn om aan de reservataire erfgenamen hun deel (50%) te laten toekomen. In het oude erfrecht kwam dit onroerend goed opnieuw in de nalatenschap terecht omdat een inkorting in natura vereist was. Sinds het in voege treden van het nieuwe erfrecht gebeurt de inkorting in waarde, wat inhoudt dat de begiftigde/erfgenaam of legataris het onroerend goed in eigendom mag behouden, maar het teveel dat hij/zij heeft ontvangen kan compenseren met een opleg in waarde (geld), tenzij de begiftigde of gelegateerde toch zou opteren voor inkorting in natura.

- e) Opvolgend vruchtgebruik voor de langstlevende

Het nieuwe erfrecht introduceerde een wettelijk "opvolgend vruchtgebruik".

Stel: U heeft een onroerend goed geschonken aan uw kinderen met voorbehoud van vruchtgebruik. Normaal dooft het vruchtgebruik uit bij uw overlijden, waardoor uw kinderen volle eigenaar worden van het onroerend goed, zonder dat zij erfbelastingen verschuldigd zijn.

Het nieuwe erfrecht voorziet dat bij uw overlijden het vruchtgebruik automatisch zal terugvallen/aanwassen bij de langstlevende partner, op voorwaarde dat u op moment van schenking reeds gehuwd of wettelijk

samenwonend was. In het vakjargon spreekt men over 'terugval van vruchtgebruik' wanneer het eigen goederen betreft, en over een 'aanwas van vruchtgebruik' wanneer een gemeenschappelijk goed het voorwerp is van de schenking.

De vraag die zich daarbij stelt: zal de aanwas van vruchtbaarheid bij de langstlevende onderhevig zijn aan erfbelasting?

Het antwoord is "ja".

Er worden evenwel 4 uitzonderingen voorzien:

- Schenking van de gezinswoning.
- De langstlevende partner kan verzaken aan het vruchtgebruik.
- Er wordt een conventioneel beding van terugval voor het vruchtgebruik (van een eigen goed) tvv de langstlevende partner voorzien in de schenkingsakte. De terugval is onderhevig aan schenkbelasting en het conventioneel beding primeert boven het opvolgend vruchtgebruik.
- Er wordt een conventioneel beding van aanwas (gemeenschappelijk goed) voorzien in de schenkingsakte. Er is in beginsel noch erf- noch schenkbelasting verschuldigd.

- f) Samenloop langstlevende echtgenoot met erfgerechtigden van de vierde graad

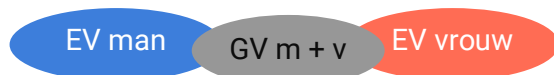
De langstlevende echtgenoot erft de volledige nalatenschap van de eerst-stervende in volle eigendom.

- g) Wijziging van het zgn. Valkeniersbeding

Ingevolge het nieuwe erfrecht kan de langstlevende onterfd worden wanneer één van de echtgenoten kinderen heeft uit een eerdere relatie. Vóór 1 september 2018 was het niet mogelijk om de langstlevende het vruchtgebruik van de voornaamste gezinswoning en inboedel te ontnemen. Voortaan kan dit dus wel. De langstlevende beschikt wel over een termijn van 6 maanden vanaf het overlijden waarin hij/zij de gezinswoning mag bewonen en huisraad mag gebruiken.

C. Huwelijksvermogensrecht

1. Het verfijnen van het wettelijk stelsel

Behoren onder andere tot :

⇒ het eigen vermogen (EV):

- Bezittingen van vóór het huwelijk
- Goederen verkregen uit nalatenschap of door schenking;
- Wederbeleggingen van eigen vermogen;

- Persoonlijke goederen (oa. kleding, ...)
- Eigen schulden

⇒ het gemeenschappelijk vermogen (GV):

- Beroepsinkomsten
- Inkomsten uit eigen vermogen
- Goederen waarvan niet kan bewezen worden dat ze eigen zijn
- Wederbeleggingen van gemeenschappelijk vermogen

Ingevolge het 'nieuwe' Huwelijksvermogensrecht werd het wettelijk stelsel verfijnd. Voor beroepsgelateerde goederen en wordt een onderscheid gemaakt tussen het eigendomsrecht (dat in principe eigen is aan de beroepsactieve echtgenoot) ('titre') en de vermogenswaarde (dat in principe gemeenschappelijk is indien opgebouwd tijdens het huwelijk) ('finance').

Bij ontbinding van het huwelijksvermogensstelsel zal de beroepsactieve echtgenoot zijn beroepsgoederen mogen behouden maar wel een vergoeding verschuldigd zijn aan de gemeenschap die gelijk is aan de waarde van de beroepsgoederen op het ogenblik van de ontbinding.

Deze regel is voortaan van toepassing op o.a. beroepsgoederen, aandelen en cliënteel.

2. Betere wettelijke omkadering van het stelsel scheiding van goederen

Een aantal maatregelen die nu enkel voorzien zijn in het gemeenschapsstelsel, zullen ook worden toegepast in een stelsel van scheiding van goederen.

Naast het wettelijk stelsel, stelsel algehele gemeenschap en het stelsel van zuivere scheiding van goederen, werd door de wetgever een extra (vierde) stelsel gecreëerd, nl. het stelsel van scheiding van goederen met een beding van verrekening van aanwinsten. Hierdoor behoudt elke partner zijn vermogen maar bij een scheiding zal een afgesproken verdeling moeten plaats vinden.

Daarnaast wordt het mogelijk een rechterlijke billijkheidscorrectie in het huwelijkscontract in te lassen, op grond waarvan de echtgenoot die benadeeld is onder bepaalde voorwaarden vergoed kan worden.

De vergoeding kan nooit meer bedragen dan één derde van de nettowaarde van de samengevoegde aanwinsten op moment van ontbinding van het huwelijk en onder aftrek van eigen aanwinsten van de verzoekende echtgenoot.

De notaris heeft een extra informatieplicht gekregen en moet zijn cliënten verplicht informeren dat het mogelijk is solidariteit in te

bouwen in een stelsel scheiding van goederen. De notaris moet ook informeren over de concrete gevolgen bij een relatiebreuk en de mogelijke correcties.

3. Echtscheidingen en schenkingen

Schenkingen gedaan tussen echtgenoten - buiten het huwelijkscontract - blijven nog steeds ten allen tijde herroepbaar.

4. Anticipatieve inbreng bij gezamenlijke aankoop van goederen

Twee ongehuwde partners (ieder voor een gelijk deel) kunnen in de aankoopakte van een onroerend goed een zogenaamde 'anticipatieve' inbreng voorzien. Wanneer zij later huwen, zal dit onroerend goed dan automatisch worden ingebracht in de huwgemeenschap.

5. Verkoopovereenkomsten tussen echtgenoten

Het verbod van verkoopovereenkomsten tussen echtgenoten werd opgeheven.

D. Andere Topics

1. Schenkingen van roerende goederen met voorbehoud van vruchtgebruik : opnieuw het middel bij uitstek om aan successieplanning te doen?

Belangrijk hierbij te vermelden is, dat de Raad van State op 12 juni 2018 het standpunt nr. 15004 van de Vlaamse Belastingdienst heeft vernietigd.

Dit betekent concreet dat bij schenking van roerende goederen (hieronder begrepen : aandelen, deelbewijzen, gelden, ...) met voorbehoud van vruchtgebruik, de geschonken goederen in principe geen deel meer uitmaken van de nalatenschap van de schenker en zij niet meer worden belast met erfbelasting en het geen rol speelt of de schenking heeft plaats gevonden voor een Belgische of Nederlandse notaris. Schenken met voorbehoud van vruchtgebruik zorgt bovendien voor 'een veilig gevoel' bij de schenker, die zowel de controle als de inkomsten van de geschonken goederen kan behouden.

Twee mogelijkheden:

- De goederen kunnen worden geschonken met voorbehoud van vruchtgebruik, middels akte voor een Belgische notaris. Bij betaling van 3% (rechte lijn en tussen partners) of 7% (anderen) schenkbelasting, berekend op de waarde van de volle eigendom van de geschonken goederen, worden zij bij beëindiging van het vruchtgebruik niet meer onderworpen aan schenk- of erfbelasting.

- Een schenking voor een Belgische notaris is geen vereiste. De roerende goederen kunnen ook met voorbehoud van vruchtgebruik worden geschonken voor een Nederlandse notaris. Door schenking voor een Nederlandse notaris wordt de schenking niet geregistreerd in België en zijn bijgevolg ook geen schenk- of erfbelastingen verschuldigd. Eén uitzondering : op schenkingen, die binnen de drie jaar (of zeven jaar voor een familiebedrijf) na de schenking gevolgd worden door het overlijden van de schenker, zijn wel erfbelastingen verschuldigd.

Tot voor kort werd door Vlabel (standpunt nr. 15004) gesteld dat gesplitste inschrijvingen van effecten en geldbeleggingen vermoed werden een bevoordeling te zijn en daarom belast werden met erfbelasting.

De mogelijkheid tot het leveren van het tegenbewijs bestond door aan te tonen dat:

- er geen causaal verband is tussen de schenking en de gesplitste inschrijving.
- er 3% erfbelasting betaald werd op de schenking die de gesplitste inschrijving vooraf ging.

Dit standpunt was geldig voor alle inschrijvingen vanaf 1 juni 2016.

Zoals hierboven aangehaald werd dit standpunt door de Raad van State vernietigd. Dit arrest heeft als gevolg dat de Vlaamse Belastingdienst bij toekomstig te behandelen dossiers het vernietigde standpunt niet langer zal toepassen.

De vernietiging van het standpunt van VLABEL heeft ook gevolgen voor de gesplitste aankoop van onroerend goed.

Stel: U koopt samen met uw kind een onroerend goed aan, waarbij u het vruchtgebruik koopt en uw kind de blote eigendom. Om de blote eigendom aan te kopen, zal uw kind over voldoende financiële middelen moeten beschikken. In de praktijk worden de gelden veelal geschonken door de ouder(s) aan zijn/hun kind(eren). Op het ogenblik dat de ouder overlijdt, verkrijgt het kind het onroerend goed in volle eigendom. Volgens het Standpunt van VLABEL was deze verkrijging onderworpen aan erfbelasting, tenzij de voorafgaande schenking geregistreerd werd (m.a.w. betaling van 3% schenkbelasting). Door de vernietiging van het standpunt van VLABEL is het momenteel niet meer van belang of de voorgaande schenking al dan niet wordt geregistreerd.

2. Schenkingen gedaan vóór 1 september 2018? Verklaring van behoud is nog mogelijk tot en met 31 augustus 2019!

Zoals hierboven vermeld onder B.c) "waarderingen schenkingen" worden schenkingen gedaan vóór 1 september 2018 tegen een andere waarde ingebracht ingevolge het nieuwe erfrecht dan van toepassing was vóór 1 september 2018.

Indien u wenst dat schenkingen onder de oude regels blijven vallen, moet u actie ondernemen, en moet u als schenker(s) bij de notaris 'een verklaring van behoud' afleggen waarin u kan bepalen dat de oude (waarderings)regels van toepassing moeten blijven.

Deze verklaring kan enkel door de schenkers worden afgelegd en zal ook gelden voor alle schenkingen die de schenker vóór 1 september 2018 heeft gedaan. Het is niet mogelijk voor één schenking de regels van het nieuwe erfrecht te laten gelden en voor een andere schenking dan weer niet.

3. Maatschappen

Ingevolge de wet van 15 april 2018 'houdende hervorming van het ondernemingsrecht' is wordt de Maatschap sinds 1 november 2018 aanzien als 'onderneming'. Concreet betekent dit onder andere dat zij vanaf 1 november 2018 – vóór aanvang van haar werkzaamheden – verplicht ingeschreven worden in de KBO én onderworpen wordt aan de boekhoudwetgeving. In principe wordt aan elke onderneming een dubbele boekhouding opgelegd, behalve indien de jaaromzet minder dan 500.000 EUR bedraagt. In dat geval geldt een vereenvoudigde boekhouding. De Maatschap zal (voorlopig nog) geen jaarrekening moeten neerleggen maar zal haar boeken wel gedurende minstens 7 jaar moeten bewaren.

Overgangsregeling voor bestaande maatschappen:

- Bestaande maatschappen zijn boekhoud plichtig vanaf het eerste volledige boekjaar dat een aanvangt neemt na 30 april 2019. Voor maatschappen die per kalenderjaar werken (01/01-31/12) zal dus vanaf het boekjaar dat start op 1 januari 2020, deze boekhoudplicht moeten worden nageleefd.
- Bestaande maatschappen moeten vóór 1 mei 2019 worden ingeschreven in de KBO.

Ingevolge de UBO-regelgeving zal de maatschap ook de ("maten") identiteitsgegevens van de achterliggende vennoten (uiteindelijke begunstigden) moeten overmaken aan het UBO-register.

Bovenstaande doet uiteraard geen afbreuk aan de fiscale transparantie van een maatschap die verder blijft gelden, gelet op de afwezigheid van rechtspersoonlijkheid.

4. De zorgvolmacht

Wat als u morgen handelingsonbekwaam bent en geen verantwoorde beslissingen meer kan nemen over uw vermogen (geld, aandelen, ...)?

U kan – als lastgever – aan iemand (lasthebber) volmacht verlenen om, in geval u handelingsonbekwaam zou worden, die persoon (of personen) toe te laten specifieke of algemene handelingen te stellen met betrekking tot uw vermogen. Op deze manier kan u vermijden dat het beheer van uw vermogen geblokkeerd wordt. Zowel het beheer als de beschikking over uw vermogen kan gedelegeerd worden.

De volmacht wordt zo algemeen of gedetailleerd opgemaakt als dat u zelf wenst.

Zoals u kon lezen in bovenstaand artikel is recent toch wel het één en ander gewijzigd. Het ideale moment dus om uw planning (opnieuw) onder de loep te nemen.

Voor meer informatie kan u contact nemen met Natalie Meersman (n.meersman@bakertilly.be) of met uw dossierbeheerder.

Over Baker Tilly

We zijn gespecialiseerd in accountancy, boekhouden, fiscaal advies, juridisch advies, bedrijfsrevisoraat, waarderingen, bedrijfsrapportering, bedrijfsoverdracht, familiale planning, successieplanning, advies voor vastgoedaankoop in Spanje... Ervaren specialisten en multidisciplinaire teams leveren proactief maatwerk en geïntegreerde diensten.

We zijn er trots op lid te zijn van het Baker Tilly netwerk dat tot de tien grootste van de wereld behoort en actief is in accountancy, audit, consultancy en corporate finance. Het netwerk stelt 34.713 mensen tewerk en heeft 126 leden in 145 landen.

© Baker Tilly, 2019

Baker Tilly Belgium Consultants CVBA handelend als Baker Tilly is een lid van het wereldwijde netwerk van Baker Tilly International Limited, waarvan de leden aparte en onafhankelijke juridische entiteiten zijn.

